

(110 competence points) and optional units (35 competence points). The compulsory unit includes: professional encounters in the field of education and guidance, guidance of individuals, groups and communities, promoting growth and wellbeing of young people and supporting inclusion and social empowerment.

In the article possibilities of enrichment of the model of specialist training within the framework of educational and professional program "Methodology of educational work" of the second level of higher education in the specialty 011 Educational, pedagogical sciences, that implemented in Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, are defined. Noteworthy have become such competences: leading voluntary and NGO activities, leading activities for older people, guiding expression, leading physical activity, leading nature and experience activities, guiding persons in need of support, working as a top expert, workplace instructor training, working in an enterprise, planning a business. These competences let youth workers more effectively support young people to become active citizens and to participate in decisions and actions that affect them and their community. As a result, it enables young people to better understand the views and concerns of the wider community, which in turn promotes greater harmony and social inclusion.

Key words: youth work, youth worker, competences of youth worker, competence of instructor on youth work in Finland, master's program "Methodology of educational work".

УДК 371.13:378.22(71)

Микола Степанець

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0001-8728-6387

DOI 10.24139/2312-5993/2019.09/047-055

ГЕНЕЗА ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КАНАДІ

У статті виокремлено основні етапи становлення вищої педагогічної освіти в Канаді на прикладі провінції Онтаріо, починаючи з 1847 року. Розглянуто впровадження інноваційних методів для підвищення якості викладання. Висвітлено вимоги до педагогів на початку реформування педагогічної освіти в XIX ст. та на сучасному етапі. Описано утворення в університетах перших педагогічних факультетів. Проаналізовано місце та обов'язки педагогічного коледжу Онтаріо в системі освіти Канади.

Ключові слова: факультет освіти, педагогічний коледж, педагогічна освіта, навчальна програма, Онтаріо, Канада.

Постановка проблеми. В умовах політичних та соціально-економічних змін нагальним є питання освіти громадян, здатних адекватно реагувати на виклики суспільства, творчо розв'язувати нестандартні проблеми та впроваджувати інновації.

Саме такою є система вищої освіти провінції Онтаріо в Канаді, яка швидко розвинулася протягом останнього десятиліття. Але перш ніж досягти такого рівня, вона пройшла довгий шлях розвитку та реформації. Починаючи з 1847 року, коли виникають перші педагогічні училища, і до 1995 року, коли під керівництвом неоліберального уряду в Онтаріо виникають нові політичні ініціативи з цілями, що не відрізняються від вже

існуючих у Західній Європі та США, виводе вищу освіту Онтаріо на лідируючі позиції. Тому актуально вивчити в історичній ретроспективі етапи становлення вищої педагогічної освіти провінції Онтаріо.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз педагогічної літератури свідчить, що суттєвий внесок щодо провідних напрямів сучасної вищої педагогічної освіти в Канаді зробили Е. Геннон, О. Ельбрехт, К. Земен, М. Красовицький, К. Неппе, І. Руснак, Д. Портмен, М. Фуллан. Значний інтерес становлять роботи вчених, що присвячені вивченню різних аспектів професійної підготовки вчителів у Канаді, а саме: Л. Булай, І. Гушлевська, Л. Карпинська, М. Левченко, М. Лещенко, Н. Мукан, М. Смирнова.

Мета статті – визначити етапи становлення вищої педагогічної освіти Канади.

Методи дослідження: *загальнонаукові* (аналіз, синтез, абстрагування, порівняння та узагальнення), що забезпечили з'ясування генези досліджуваного освітнього феномена. *Методи індукції та дедукції* для встановлення причинно-наслідкових зв'язків педагогічних та соціальних процесів, що стали передумовами сучасних тенденцій вищої освіти Канади. *Конкретно-наукові:* порівняльно-історичний і ретроспективний методи, що дозволили охарактеризувати досліджувані феномени в історичній ретроспективі.

Виклад основного матеріалу. Аналіз вітчизняних і зарубіжних джерел дозволяє констатувати, що педагогічна освіта Онтаріо пройшла щонайменше чотири етапи становлення.

I. Етап непрофесійної підготовки вчителів та непрофесійного викладання (XVII ст. – початок XIX ст.). До 1847 року більшість педагогів у загальноосвітніх школах, що обслуговували широку громадськість, були малограмотні й погано оплачувані. У фінансово забезпечених гімназійних школах викладачами були священнослужителі або випускники університету, які не мали педагогічної освіти.

II. Етап початку реформування освіти (сер. XIX ст. – поч. XX ст.). Зміни почалися, коли міністр освіти Егертон Райерсон у 1847 році заснував Нормальну школу Онтаріо (Ontario Normal School), яка дала початок першим значним змінам в освіті провінції.

Під терміном «Нормальна школа» розуміємо тогочасне педагогічне училище, яке орієнтувалося на методи навчання й викладання, а не на потреби дітей, які навчаються.

Для зарахування до Нормальної школи Онтаріо в Торонто майбутній учитель мав досягти 16 річного віку, представити свідоцтво про високі моральні якості від священнослужителя й надати докази навичок читання, письма та арифметики. Перша група нараховувала двадцять чоловіків. До 1865 року програма тривала п'ять місяців для

отримання сертифікату 2-го класу (2st Class certificate) та десять місяців для сертифікату 1-го класу (1st Class certificate).

У перші роки першочерговим завданням було ознайомлення вчителів зі змістом предмета. Поліпшення знань учнів середньої ланки показало, що освіта нормальних шкіл має позитивний вплив.

Однак, відсутність викладачів з університетською освітою становила важливу проблему у провінції. Міністр освіти Е. Райерсон високо цінував педагогічні знання й тому дозволив випускникам нормальної школи отримати сертифікати першого класу для викладання в гімназії. У той самий час було створено модельну гімназію для підготовки вчителів у 1858 році, але в 1863 р. вона закрилася, оскільки не вдалося забезпечити викладачами, які «розбираються в науці і філософії освіти і мають досвід у застосуванні наукових педагогічних принципів» (Fiorino, 1978, р. 41).

Відмітимо, що в 1871 році прийнято Шкільний акт (School Act), який дав всім дітям право на початкову освіту. Загальноосвітні школи стали державними з обов'язковим відвідуванням, що збільшило попит на педагогів.

Докази того, що випускники нормальної школи були більш ефективними, ніж непідготовлені педагоги, призвели до розширення й формування іншої нормальної школи в Оттаві в 1875 році.

Уряд, намагаючись вирішити проблему нестачі педагогів наприкінці XIX століття, упроваджував інноваційні методи для підвищення якості викладання на середньому рівні. У Торонто в 1890 році була створена Педагогічна школа (School of Pedagogy), що пізніше переїхала в Гамільтон у 1897 році як Нормальний коледж Онтаріо (Ontario Normal College). Заклад готував педагогів двох типів: випускники середніх шкіл отримували сертифікати 1-го класу (1st Class certificates), а випускники університету отримували сертифікати звичайної або спеціалізованої школи (Ordinary or Specialist High School certificates).

Визначальною характеристикою підготовки педагога Онтаріо на той час був високий ступінь провінційного контролю (LaZerte, 1950). Департамент освіти займався дефіцитом освічених і кваліфікованих викладачів для розширення системи державної освіти.

На середньому рівні робилися зусилля для залучення та кращої підготовки добре освічених кандидатів через університети, а пізніше – через спеціалізований Нормальний коледж Онтаріо (Ontario Normal College). Навчання без відриву від роботи, насамперед протягом літа, було важливим засобом для постійного поліпшення якості та кваліфікації педагогічних працівників.

На межі століть система освіти в Онтаріо стала великою і складною. Зростання чисельності населення та потреба в освіченій робочій силі зробили підготовку педагогів пріоритетним напрямом.

У 1906 р. педагогічна освіта була перенесена до університету Торонто в межах перших зусиль залучення університетів. Створено педагогічний факультет в університеті Квінс у 1907 році. Такі зрушення спонукали до реорганізації однорічної навчальної програми на три частини (MacDonald, 1996): перша – загальні курси з таких тем, як історія, філософія освіти, психологія, шкільне право та адміністрація, а також загальні та спеціалізовані методи навчання та викладання; друга – професійний та академічний огляд шкільних програм; третя – п'ятдесят днів спостереження в класі та двадцять днів практики.

Зазначимо, що перехід до університету викликав труднощі, які зрештою підірвали експеримент. Незважаючи на те, що уряд цінував зв'язок між педагогічною освітою та університетським середовищем, три чверті студентів мали лише середню освіту й вони виявилися неспроможними вивчити складну університетську програму. У 1920 року програма університету Квінс була припинена.

Згідно з новою угодою між провінцією та університетом Торонто, нещодавно названий Коледж освіти в Онтаріо залишився в університеті Торонто, але повністю контролювався Департаментом освіти. Зарахування було обмежено кандидатами, які мали вищу освіту, а персонал призначався міністром. Зусилля, спрямовані на підвищення кваліфікації та підготовки педагогів, продовжували підриватись економічними факторами.

III. Етап становлення вищої педагогічної освіти (1950-1990 рр.). Дефіцит учителів після Другої світової війни зумовив створення надзвичайної літньої сесії, що призвела до сертифікації з 1944 по 1953 рр.

«У 1950 році в Онтаріо була добре структурована, високоцентралізована і всеосяжна система педагогічної освіти» (Fiorino, 1978, с. 74). Вимоги до педагога були наступними:

- загальна середня освіта для вчителя початкових класів;
- університетська освіта для вчителя середньої школи;
- рік професійної підготовки і професійної сертифікації.

Суспільний запит на педагогічну освіту спонукав Королівську комісію з освіти Онтаріо провести консультування щодо освітніх потреб і представити звіт відомий як «Доповідь надії». Він рекомендував координацію між університетами та Міністерством освіти та встановлював ступінь бакалавра мінімальним стандартом для вчителя. Проблема підготовка вчителів повинна була вирішитися в найкоротший час. Для цього він рекомендував надзвичайні заходи для боротьби з нестачею кваліфікованих викладачів (RCEO, 1990). Також було запроваджено Педагогічний коледж (Teachers' College), що замінив нормальну школу.

Установлено, що в 1960-х роках міністр освіти Вільям Девіс ужив заходів щодо трансформування педагогічної освіти. На концептуальному рівні, прийнявши доповідь Комітету Міністрів з підготовки вчителів, відому

як Доповідь Паттена, уряд відійшов від образу вчителя як передавача знань до поняття «учасник, творча відповідальна особа, яка повинна бути кваліфікованою у складностях та тонкощах освітнього процесу в демократичному суспільстві» (MCTST, 1962, р. 17). Ця доповідь також призвела до розробки програми підготовки педагогів в Університеті Західного Онтаріо та Університету Квінс. Доповідь спрямовувала прагнення до змін, які сьогодні створили модель факультетів освіти в Онтаріо.

Педагогічна освіта була передана університетам з можливістю вибору спеціалізації: початкової або середньої освіти. Для початкової освіти перевагою була паралельна освітня програма: ступінь бакалавра, сумісний із професійною сертифікацією. Для середньої, урахувавши необхідність спеціалізованої дисципліни, перевага була віддана послідовній програмі: ступінь бакалавра, за якою йшла професійна програма сертифікації. Також до академічних досліджень в університеті, майбутні вчителі повинні були вивчати: основи освіти, такі як психологія, філософія і соціологія, навчальний план, практику викладання. Педагоги повинні були поєднувати науку, професійну практику і добрі людські якості.

Незважаючи на те, що для науковців з докторами було передбачено місце у сфері методології та основ освіти, «ніщо не може замінити мудрість та розуміння, отримані завдяки успішному досвіду викладання в шкільній системі» (MCTES, 1966, р. 44). У сфері освіти стало необхідним відвідування конференцій і публікація у професійних та наукових журналах.

Зміни в курсі почалися з доповіді Холла-Денніса (Hall-Dennis Report) під назвою «Життя і навчання» (Living and learning: The report of the Provincial Committee on Aims and Objectives of Education in the Schools of Ontario). У доповіді заявлено: «Більше уваги приділяється тому, як вчитися і думати, а менше – тому, що ми знаємо й пам'ятаємо. Освіта перетворюється на процес, а не на річ» (PCAOESO, 1968, р. 123). Як підсумовується в доповіді, необхідно розвивати програми навчання, орієнтовані на розвиток особистості (PCAOESO, 1968, р. 130). «Удосконалення у відборі та підготовці вчителів є фундаментальним для поліпшення освіти в Онтаріо», – зазначається у звіті (PCAOESO, 1968, р.129). У доповіді наголошувалося на необхідності кращої підготовки вчителів та приділенні для цього особливої уваги університетам. Крім того, у звіті висловлюється занепокоєння, що до оплати праці та наданні житла вчителям.

Зауважимо, що доповідь Холла-Денніса послабила повноваження Департаменту освіти по відношенню до університетської підготовки педагогів. Але її пріоритетом було забезпечення повного визнання викладання як професії. У звіті зазначалось: «Оскільки освіта педагогів стає університетською програмою, відповідальність за сертифікацію повинна розподілятися між університетами та професійними організаціями викладачів» (PCAOESO, 1968, р. 133) через запропонований педагогічний коледж Онтаріо.

Наступним зрушенням в освіті педагогів Онтаріо стає створення нових факультетів освіти в університеті Квінс та Університеті Західного Онтаріо в 1960-х роках. Протягом цього періоду університетам було передано більше повноважень з розумінням того, що співробітники педагогічних коледжів повинні бути залучені до університетів. Запроваджуються нові програми для бакалаврату та магістратури.

Більшість рекомендованих змін до педагогічної освіти були схвалені та впроваджені міністром В. Девісом. У 1974 р. Положенням 269 (Regulation 269) було визначено кваліфікацію вчителя та навчальний план, розділено кваліфікацію на початкову, молодшу, середню, старшу та технологічну ланки освіти. Також було визначено додаткові кваліфікації, спеціалізовані курси та курси викладання.

Відмітимо, що в 1970-х роках навчання перейшло від кар'єри останньої інстанції до шанованої професії з високими стандартами прийому та конкурентоспроможною зарплатою й пільгами. Викладання стало професією, а університети більшою мірою контролювали педагогічну освіту. Якість навчання та викладання вчителів зросла, але все одно виникала критика програм та результатів.

IV. Сучасний етап педагогічної освіти (кінець XX – початок XXI ст.). У 1990 році в Онтаріо існувало десять факультетів освіти. Ніпіссінг, Оттава (англійською та французькою мовами), Торонто, Західний Онтаріо і Віндзор пропонували однорічні програми для студентів або для перепідготовки. Брок, Лейкхед, Лорентіан (французькою мовою) і Квінс пропонували одночасні й послідовні програми. Розглядалося це як позитивний крок, але університети побоювалися, що Міністерство освіти не бажало залишати контроль за організацію та адміністрування програм за собою. Однак, у більшості випадків факультети освіти «принципово змінили погляди на викладання, від технічної практики до теорій, пов'язаних із викладанням та навчанням» (Gannon, 2005, p. 112.).

Зазначимо, що Королівська комісія вважала, що університети «тримаються близько до поняття університетської автономії і роблять тільки те, що їм заманеться» (RCEO, 1995, p. 13). Науковець Е. Геннон приписує таку напруженість у боротьбі за контроль професіоналізації між факультетами освіти, які були зосереджені на взаємозв'язку між науковими дослідженнями і практикою та профспілками вчителів, які зосереджувалися на автономії вчителів та умовах праці (Gannon, 2005, p. 110.).

Хоч університети отримали контроль за професіоналізацією, але педагогічна освіта залишилася багатою на протиріччя. У той час, як викладачі коледжів розглядалися як надто вузькі та практичні, університетська педагогічна освіта «значною мірою розглядалася як нерелевантна або безнадійна в реформуванні (Sheehan & Fullan, 1995, p. 89), як «місце, де теорія і дослідження здаються важливішими, ніж

практика» (Sheehan & Fullan, 1995, с. 90). Науковці Фуллан, Коннеллі, Ватсон (Fullan M, 1989) закликали факультети освіти взяти на себе відповідальність і вирішити проблему життєздатності закладів освіти.

Постійна дискусія про освіту призвела до того, що Королівська комісія з освіти в Онтаріо (1995) оголосила «атмосферу невизначеності» (climate of uncertainty), викликану економічними та технологічними змінами, обмеженими державними коштами, побоюваннями про життєздатність традиційних соціальних інститутів і змінами населення Онтаріо. Хоча Королівська Комісія високо оцінила освітні програми та інструкторів для вчителів, вона також рекомендувала, щоб освіту вчителів контролювали зацікавлені сторони через новостворений Коледж учителів Онтаріо (Ontario College of Teachers).

Тридцять років після того, як була рекомендована доповідь Холла-Денніса, Коледж учителів Онтаріо став саморегулюючим органом. Серед його обов'язків була акредитація всіх програм підготовки вчителів.

Але участь уряду в регулюванні педагогічної професії не була усунена або навіть зменшена шляхом введення Коледжу вчителів Онтаріо. Коледж представляв іншу бюрократичну структуру, яка не дає гарантії поліпшення якості викладання (Gannon, 2005, р. 130). Він мав право переглядати та акредитувати програми, або визначати, яким чином факультети освіти повинні організувати свої курси чи програми.

Проте, влада забезпечує деякі закономірності між університетськими програмами та постійним професійним розвитком учителів (Darling-Hammond & Lieberman, 2012, р. 159). Факультети освіти, хоч і сприйнятливі до реформ, не бажають жертвувати автономією для розробки власних окремих програм. Оскільки освіта педагогів є глибоко вбудованою в структуру управління університетом, як Міністерство, так і Коледж учителів Онтаріо обмежені в повноваженнях, які вони можуть використовувати для реформування педагогічної освіти.

Три зацікавлені сторони тісно залучені до педагогічної освіти, але взаємозалежність не збігається зі співпрацею. Хоча, як зазначає Організація економічного співробітництва та розвитку, підготовка педагогів та загальний рівень вищої освіти в Онтаріо є позитивними, але потрібно зробити більше для посилення співпраці й забезпечення того, щоб вища педагогічна освіта продовжувала відповідати освітнім потребам.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Розуміння того який шлях пройшла система освіти педагогів в Онтаріо, допомагає дати відповіді на сучасні виклики в педагогічній освіті.

Отже, упродовж більшої частини XIX століття ідеальним учителем початкової школи був випускник середньої школи, а ідеальним учителем середньої школи був випускник закладу вищої освіти. До кінця століття успішно закінчили вдосконалену систему педагогічної освіти більшість

педагогів. У 1950-х і 1960-х роках, незважаючи на дефіцит учителів, ідеал з університетською освітою став нормою. Починаючи з 1980-х років, всі педагоги мали принаймні один університетський диплом.

Визначено, що періоди прогресивних реформ зазвичай супроводжуються періодами обережності або консервативної реакції. Найбільш помітними були реформи початку 1900-х рр., які перенесли педагогічну освіту до університетів. Це нововведення тривало недовго, оскільки консервативна громадськість чинила опір переосмисленню професійної підготовки. А інноваційні плани в «Доповіді Надії» не були впроваджені до кінця 1960-х років.

Важливим моментом є оплата праці, коли вона стає конкурентоспроможною, як у 1930-х або сьогодні, у систему втягуються більш здатні і кваліфіковані викладачі. На жаль, періоди фінансової щедрості змінюються періодами фіскальної обережності.

Історія підготовки педагогів Онтаріо допомагає краще зрозуміти багаторічні проблеми, а розуміння деяких аспектів історії може допомогти нам покращити майбутнє.

ЛІТЕРАТУРА

- Darling-Hammond, L. & Lieberman, A. (2012). Teacher education around the world: What can we learn from international practice? In L. Darling-Hammond and A. Lieberman (Eds.), *Teacher education around the world: Changing policies and practices*, (pp. 151-169). New York: Routledge.
- Fiorino, A. (1978). *Teacher education in Ontario: A history 1843-1976*. Toronto, ON: Commission on Declining School Enrolment in Ontario.
- Fullan, M., Connelly, F. & Watson, N. (1989). *Teacher education in Ontario: Options for the future*. Toronto, ON: Ontario Ministry of Education.
- Gannon, R. E. (2005). *The role of the Ontario College of Teachers in the professionalization of teaching*. Unpublished doctoral thesis, University of Toronto, Toronto, Ontario, Canada.
- LaZerte, M. E. (1950). *Teacher education in Canada*. Toronto, ON: W. J. Gage and Co.
- MacDonald, J. (1996). A personal history of the faculty of education. In D. W. Booth and S. M. Stiegelbauer, *Teaching teachers: The Faculty of Education, University of Toronto, 1906-1996*, (pp. 2-25). Hamilton, ON: Caliburn.
- Minister's Committee on the Training of Secondary School Teachers (1962). *Report of the Minister's Committee on the Training of Secondary School Teachers*. Toronto, ON: Ontario Department of Education.
- Ontario College of Teachers Implementation Committee (1995). *The privileges of professionalism*. Toronto, ON: Ontario College of Teachers.
- Provincial Committee on Aims and Objectives of Education in the Schools of Ontario (1968). *Living and learning: The report of the Provincial Committee on Aims and Objectives of Education in the Schools of Ontario*. Toronto, ON: Ontario Department of Education.
- Royal Commission on Education in Ontario (1950). *The Hope Commission: Report of the Royal Commission on Education in Ontario*. Toronto, ON: King's Printer.
- Royal Commission on Education in Ontario (1995). *For the love of learning: Report of the Royal Commission on Education in Ontario*. Toronto, ON: King's Printer.

Sheehan, N. & Fullan, M. (1995). Teacher education in Canada: A case study of British Columbia and Ontario. In M. F. Wideen and P. P. Grimmert (Eds), *Changing times in teacher education: Restructuring or reconceptualization?* London: Falmer Press.

РЕЗЮМЕ

Степанец Николай. Генезис высшего педагогического образования в Канаде.

В статье выделены основные этапы становления высшего педагогического образования в Канаде на примере провинции Онтарио, начиная с 1847 года. Рассмотрено внедрение инновационных методов для повышения качества преподавания. Освещены требования к педагогам в начале реформирования педагогического образования в XIX веке и на современном этапе. Описано образование в университетах первых педагогических факультетов. Проанализировано место и обязанности педагогического колледжа Онтарио в системе образования Канады.

Ключевые слова: факультет образования, педагогический колледж, педагогическое образование, учебная программа, Онтарио, Канада.

SUMMARY

Stepanets Mykola. The genesis of higher pedagogical education in Canada.

In the context of political and socio-economic changes, the issue of education of citizens capable of adequately responding to the challenges of society is relevant.

Ontario's higher education system in Canada has evolved rapidly over the past decade. But before reaching such a level, it went a long way of development and reformation.

Analysis of national and international sources allows us to state that Ontario's teacher education has passed at least four stages of formation.

I. The stage of non-professional training of teachers and non-professional teaching (XVII century – beginning of XIX century). Most teachers in the common schools who served the general public were illiterate and poorly paid.

II. Stage of the beginning of education reformation (beginning of the XIX century – beginning of the XX century). The change began when Education Minister Egerton Ryerson founded the Ontario Normal School in 1847, which was the first major change in education in the province. To enroll in the Ontario Normal School in Toronto, future teachers had to be 16 years old, present a certificate of good moral character from clergyman, and provide evidence of skill in reading, writing and arithmetic.

III. Stage of development of higher pedagogical education (1950–1990). Teacher education was transferred to universities with a choice of specialization: primary or secondary education. Also, in academic research at the university, future teachers would also be expected to study foundations of education, such as psychology, philosophy and sociology; curriculum and instruction, and practice teaching. Teachers had to combine science, professional practice and good human skills.

IV. Modern stage of teacher education (end of XX – beginning of XXI centuries). In 1990, there were ten departments of education in Ontario: Nipissing, Ottawa (English and French), Toronto, Western Ontario and Windsor offered one-year consecutive programs, while York offered only a concurrent undergraduate/preservice program. Brock, Lakehead, Laurentian (French) and Queens offered both concurrent and consecutive streams.

For the most part, however, faculties of education "fundamentally changed views on teaching, from technical practice to theories related to teaching and learning".

Key words: faculty of education, teachers college, teacher education, curriculum, Ontario, Canada.